

Jerzy Ginalski,
Anna Muzyczuk

Badania wykopaliskowe grodziska wczesnośredniowiecznego w Brzezowej, gm. Nowy Żmigród, województwo krośnieńskie

Grodzisko wczesnośredniowieczne w Brzezowej, stan. 1, leży na pograniczu Dołów Jasielsko-Sanockich i Beskidu Niskiego, w paśmie wzniesień lewobrzeżnej części górnego biegu Wisłoki, na wzgórzu „Walik” (471, 5 m n. p. m.), w południowej partii wsi (ryc. 1). Badania wykopaliskowe prowadzone na tym grodzisku przez Muzeum Okręgowe oraz biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Krośnie w 1988 i 1990 roku, były kontynuacją prac rozpoczętych w roku 1986¹.

Celem kolejnych dwóch sezonów było rozpoznanie śladów osadnictwa na majdanie oraz konstrukcji wału wewnętrznego. Wykopy usytuowano w dwóch rejonach: w części NE wykopy Ia, V, VI o łącznej powierzchni 231,5 m² oraz w części SW wykopy VII, VIII, IX o powierzchni 140 m² (ryc. 2).

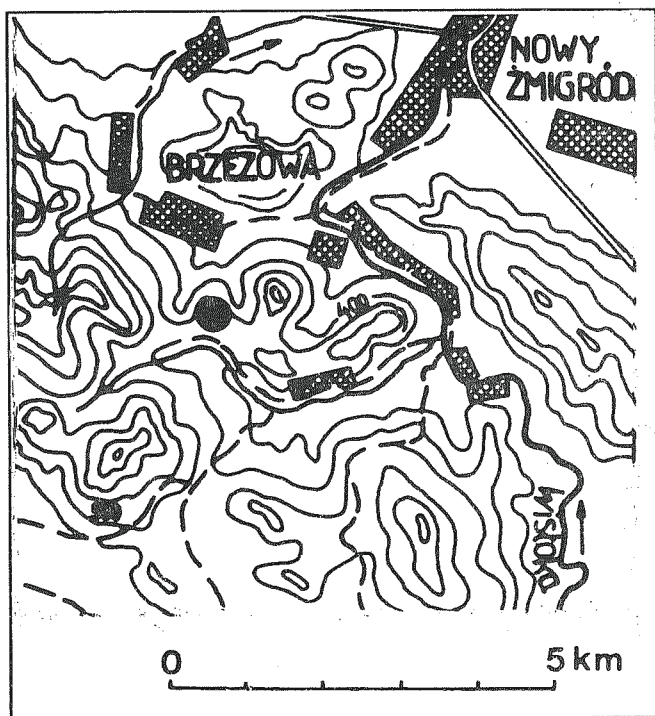
Majd a.n. Stratygrafia pionowa przedstawiała się następująco: pod warstwą ziemi ornej zalegała cienka warstwa podglebia wytworzona na gliniastym podłożu z wychodniami piaskowców i łupków. Wykop V — w części NE — był jałowy, w wykopie VI, na poszczególnych jego odcinkach², odkryto 35 obiektów, w tym 3 jamy oraz 32 ślady po słupach (ryc. 3). Jamy zarysowały się już warstwie podglebia, słupy natomiast uchwycono w glinie calcowej.

Obiekt 1 — część W większej jamy, względnie pozostałości warstwy kulturowej, odsłonięto w narożniku NE wykopu VII. Wypełnisko obiektu stanowiła ciemnoszara ziemia miejscami przemieszana z kamieniami piaskowcowymi. Uchwycono go na długość około 3 m wzdłuż ściany E wykopu, płaskie dno zalegało na głębokości 35-45 cm od powierzchni ziemi. W wypełnisku odkryto fragmenty naczyń z późnego okresu rzymskiego: dużego, częściowo obtaczanego naczynia zasobowego zdobionego dookołnymi żłobkami (ryc. 4, a), lepionej ręcznie miseczki cylindrycznej (ryc. 4, b) 2 fragmenty brzuśców garnków.

Obiekt 2 — uchwycony częściowo w partii S wykopu VII, rysował się tuż pod warstwą ziemi ornej jako dosyć regularny czworobok (ryc. 5). Wypełnisko zbadanej części jamy o wymiarach 2,45 m wzdłuż osi E-W i 1,4 m wzdłuż N-S, miało charakter niejednorodny w centrum szarozółta-

we, gliniaste, na obrzeżach zaś ciemnoszare, zbite. W profilu jama była nieckowata, z dnem na głębokości 70 cm od powierzchni ziemi. W górnej części wypełniska uchwycono skupisko drobnych bryłek polepy i węgla drzewnych — pozostałości paleniska. Z obiektu wydobyto 20 niewielkich fragmentów naczyń lepionych ręcznie, w tym kilka skorup z garnka pochodzącego najprawdopodobniej z późnego okresu rzymskiego.

Obiekt 3 — odsłonięty na odcinku VII, na głębokości 20—25 cm, miał postać nieregularnego, rozległego zaciemnienia o wymiarach 11,4 m wzdłuż osi E-W i 2,2 m — 6 m wzdłuż N-S (ryc. 6). reśc niejednorodnego wypełniska stanowiła głównie ciemnoszara próchnica przemieszczana z niewielką ilością drobnych węgla drzewnych, bryłek polepy i przepalonych kamieni piaskowcowych. Miejscami, zwłaszcza w części E oraz centralnej, wystąpiła prawie czarna, zbita ziemia, natomiast na obrzeżach — szarozółta, przemieszana z gliną calcową. Na głębokości 30—35 cm od powierzchni ziemi zarysy obiektu zmniejszyły się, przybierając w przybliżeniu kształt mocno wydłużonego owalu o wymiarach 8,4 m x 2 m. W części W zaobserwowano koliste zaciemnienie o średnicy 2,2 m, w centrum którego uchwycono ślady dwóch niewielkich dołków postupowych dochodzących do głębokości 50 cm. Płaskie dno obiektu zalegało na głębokości około 45 cm od powierzchni gruntu. Niżej, w twardej, żółtej glinie calcowej zlokalizowano dwa rzędy śladów po słupach zachowanych w postaci owalnych lub okrągłych jam o średnicach od 20 do 60 cm (ryc. 6). W profilach jamy te miały zwężające się ku dołowi ścianki i nieckowate lub spiczaste dna, wchodzące w całość do głębokości 80 cm. W wypełnisku dołka nr 29 wystąpił fragment naczynia lepionego ręcznie, w kilku innych odkryto przepalone kamienie, bryłki polepy, węgle drzewne. Z obiektu 3 pochodzi: haczyk żelazny (ryc. 4, c), część kamienia żarowego (?), tłuczek kamienny oraz około 100 fragmentów naczyń. Wśród ceramiki wyróżniono: 4 fragmenty naczyń wczesnośredniowiecznych, w tym 1 przydenny, 1 fragment naczynia toczzonego i ułamki naczyń lepionych z późnego okresu rzymskiego. Z tej ostatniej grupy wydzielono frag-

Ryc. 1. Brzezowa, woj. Krosno, stan. 1. Lokalizacja grodziska
 Abb. 1. Brzezowa, Wojewodschaft Krosno, Fundstelle 1. Burg-
 lokalisierung

menty garnka esowatego zdobionego dookólną linią falistą wykonaną grzebykiem garncarskim (ryc. 4, h), fragmenty części brzegowych (ryc. 4, d—f), 1 fragment przydenny garnka (ryc. 4, g).

Interpretacja opisanych pozostałości obiektów nasuwa wiele wątpliwości. Niemożliwe jest ustalenie pierwotnej funkcji i chronologii częściowo odsłoniętych jam 1 i 2. Jama 3, uchwycona w przydennej partii, była pozostałością jednego lub dwóch obiektów naziemnych o bliżej nieokreślonym przeznaczeniu. Jedyne układające się w dwóch rzędach słupy z dużą dozą prawdopodobieństwa można uznać za ślady naziemnego budynku z późnego okresu rzymskiego.

W wykopie Ia w odległości około 1,5 m od linii przebiegu wału, między glebą pierwotną a warstwami powstałymi w wyniku obsuwania się nasypu, wystąpiła warstwa ciemnoszarej, zbitej ziemi z rozproszonymi bryłkami polepy i węgielkami drzewnymi, osiągająca miąższość 35 cm. Wydobyto z niej kilka mało charakterystycznych skorup wczesnośredniowiecznych. W calcu pod wałem oraz w strefie przywałowej uchwycono ślady 8 dołków postępowych (ryc. 3). Były to okrągłe lub owalne jamy o średnicach dochodzących do 70 cm, w profilach prostokątne lub zwężających się ściankach i nieckowatych dnach, zagłębione w całość do 50 cm. Odkryte ślady po słupach należy łączyć z osadnictwem starszym niż wczesnośredniowieczne, przypuszczalnie z późnego okresu rzymskiego.

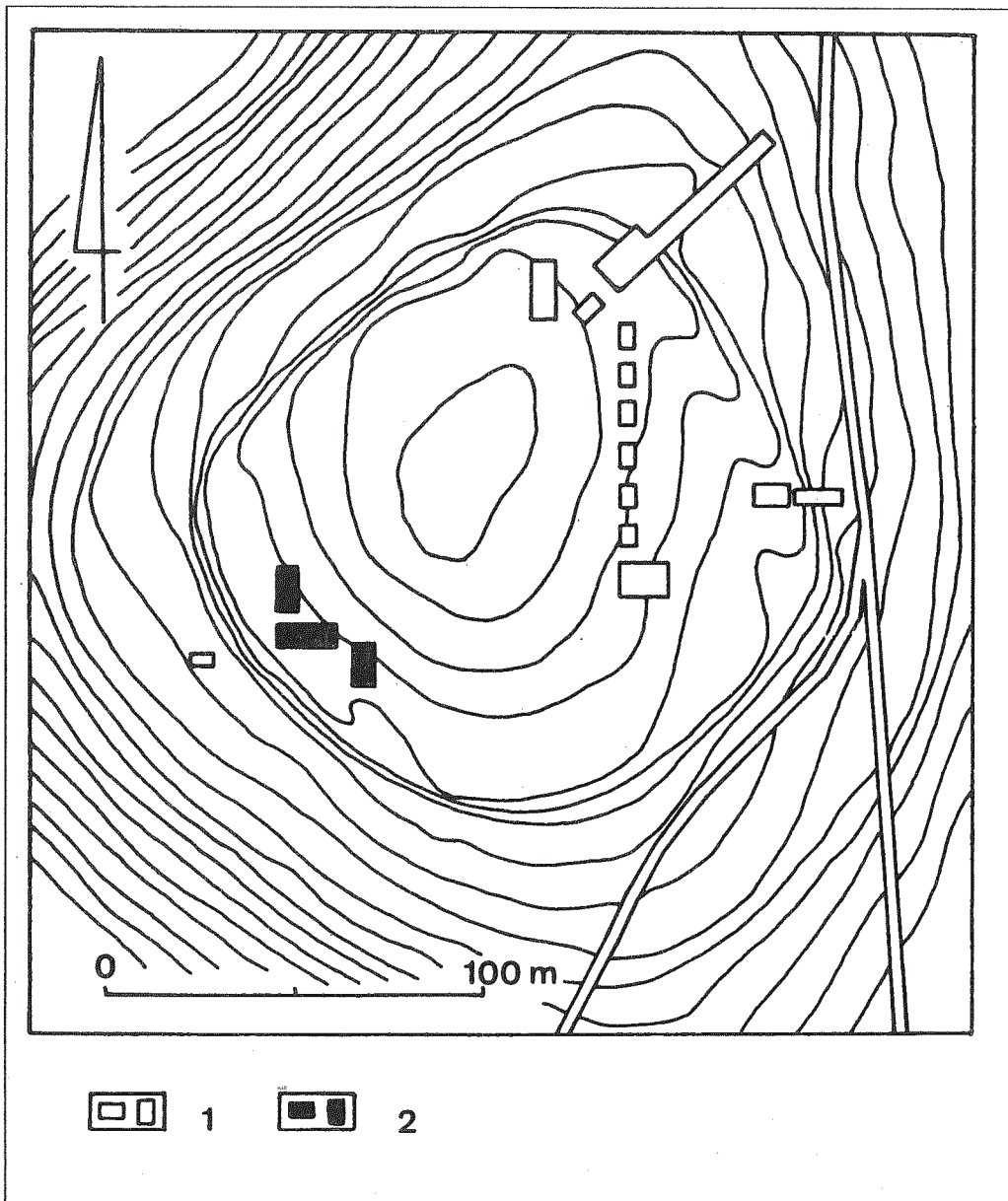
W wykopach VII—IX usytuowano w partii SW grodziska (ryc. 7), uchwycono zarysy 36 jam o średnicach od 10 do 70 cm, zagłębionych w całość do 60 cm. Były to dołki postępowe w profilach trapezowate, nieckowate,

wypełnione ciemnoszarą, zbitą ziemią, w jednym — nr 70 — odkryto 2 fragmenty naczyńa lepionego ręcznie, w innych drobne bryłki polepy, węgle drzewne, kamienie piaskowcowe. W strefie przywałowej w bezpośrednim sąsiedztwie nasypu wału wewnętrznego, na głębokości 50—60 cm, analogicznie jak w partii NE i E, stwierdzono występowanie pasa ciemnoszarej, zbitej ziemi szerokości od 3 do 4 m i miąższości 20—40 cm. Z warstwy tej wydobyto kilkanaście fragmentów naczyń lepionych ręcznie i toczonych z późnego okresu rzymskiego (ryc. 4, i), grudki polepy z odciskami konstrukcji drewnianych. Odrębną grupę stanowiły bardzo drobne, mocno zniszczone fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej. W większości były to fragmenty częściowo obtaczane naczyń garnkowych zdobionych naniesionymi przy pomocy grzebienia garncarskiego ornamentem dookólnych linii falistych (ryc. 4, i—l).

Wał wewnętrzny. W wykopach Ia, VII i VIII przebadano również część nasypu wału wewnętrznego, w którym układ warstw był analogiczny jak w części NE grodziska³. Nasyp wzniesiony był z trzech warstw gliny przemieszanej z kamieniami piaskowcowymi. Najwięcej kamieni, niejednokrotnie sporych rozmiarów, użyto w górnych partiach nasypu w części SW (wykop VII). 1,5-metrowej wysokości nasyp w dolnej części wzmocniony był dwoma podkładami belek układanych poprzecznie do jego biegu. Podstawę stanowił strop czarnej, mazistej warstewki, pod którą zalegały pozostałości gleby pierwotnej. Zaobserwowano dwa sposoby zabezpieczenia wału od strony majdanu. W części E (wykop Ia) nasyp ograniczony był rzędem słupów wbijanych co 50—60 cm, z przebiegającą między nimi oblepianą gliną plecionką. W części SW natomiast, funkcję tę pełniły wbijane parami co 30—40 cm pale, między które wpuszczane były belki tworzące ścianę chroniącą nasyp przed osypywaniem. Na ich spalone resztki natrafiono prawdopodobnie w warstwie destrukcyjnej wału. W partii SW nie wystąpiły także grube warstwy spalenizny, tak wyraźnie uchwytnie w innych rejonach obwałowań. Zastosowano tu chyba inne rozwiązanie konstrukcyjne tak korony, jak i zabezpieczenia stoków wału.

Materiał ruchomy pozyskany w trakcie badań reprezentowała prawie wyłącznie ceramika. W zdecydowanej większości były to drobne, mocno zniszczone fragmenty naczyń pochodzące z późnego okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza.

Wśród ceramiki późnorzymskiej wyróżniono fragmenty naczyń toczonych, częściowo obtaczanych i lepionych ręcznie. Naczynia toczne wykonane były z gliny bez domieszki schudzającej, bądź schudzonej drobnymi okruciami tłuczni ceramicznego, miały powierzchnie gładkie, barwy szarej lub ciemnoszarej, przełom szaro-ceglasty lub szary. Formę udało się określić tylko w przypadku misy (ryc. 4 i) zbliżonej do odmiany 3 według K. Godłowskiego (1977, s. 170). Spośród pozostałych wyróżnia się fragment dna na pierścieniowatej stopce. Naczynia obtaczane reprezentują jedynie pozostałości dużego garnka zdobionego dookólnymi żłobkami, wykonanego z gliny schudzonej tłuczniem mineralnym, o powierzchniach gładkich, barwy ceglastej (ryc. 4, a). Stosunkowo najliczniej wystąpiły fragmenty naczyń lepionych ręcznie, przede

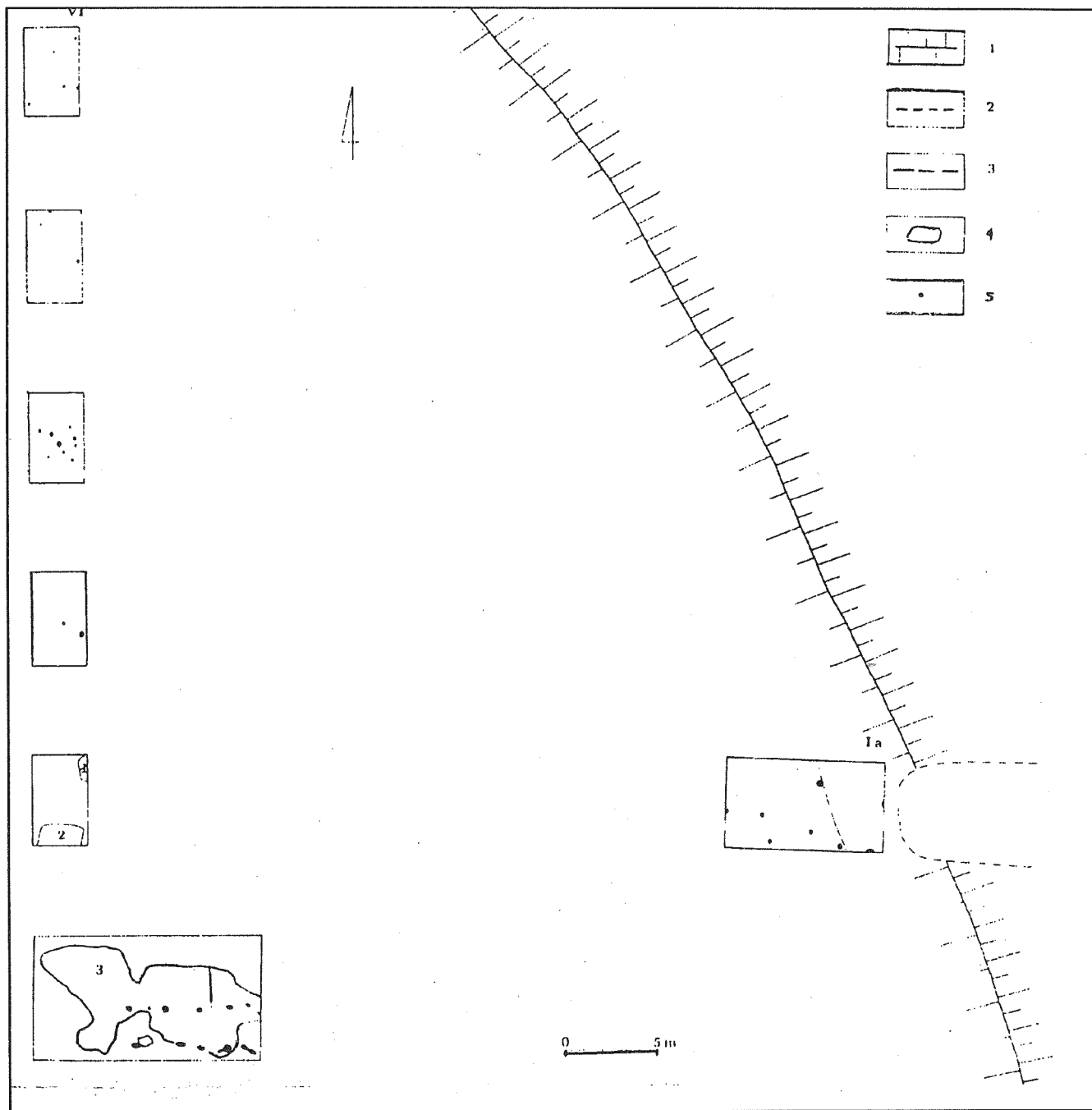
Ryc. 2. Brzezowa, woj. Krosno, stan. 1. Usytuowanie wykopów. Legenda: 1 — wykopy przebadane w latach 1986—1988, 2 — wykopy przebadane w 1990 roku

Abb. 2. Brzezowa, Wojewodschaft Krosno, Fundstelle 1. Ausgrabungen: 1 — Ausgrabungen 1986—1988, 2 — Ausgrabungen 1990

wszystkim garnkowatych, o niezbyt równych powierzchniach, barwy brunatnej, brunatnoszarej, ceglastej i o ściankach grubości od 0,7 do 1,2 cm. Wykonano je z gliny schudzonej domieszką nierównomiernie rozmieszczonych, różnej wielkości ziaren tuczni mineralnego oraz piasku. Ornament zaobserwowano jedynie na fragmentach garnka esowatego zdobionego linią falistą (ryc. 4, h). Naczynie to, o powierzchniach wygładzonych, barwy brunatno-ceglastej, miało lekko wyodrębnione dno ze śladami podsypki. Omawiany typ pod względem formy przypomina ceramikę ze środkowej fazy wczesnego średniowiecza, jednak technologicznie ściśle nawiązuje do ceramiki późnorzymskiej. Podobne egzemplarze odkryto między innymi na stanowiskach w Turawie i Szczedrzyku, woj. opolskie (K. Godłowski 1977, s. 163, 137, tabl. XXXVII, 12) oraz

w Mierzanowicach, woj. tarnobrzeskie (M. Miśkiewicz 1961, tabl. IV, 2, 15, tabl. VIII, 16). Z późnej fazy późnego okresu rzymskiego pochodzi również miseczka cylindryczna wykonana z gliny schudzonej domieszką tuczni mineralnego, o powierzchniach gładzonych, barwy brunatnej (ryc. 4, b). Formy takie znane są z Chruścielowa, woj. opolskie (K. Godłowski 1973, s. 279, tabl. III, 2) i Choruli, woj. opolskie (J. Szydłowski 1957, s. 65, tabl. X, 11).

Przy klasyfikacji nielicznych i silnie rozdrobnionych skorup wczesnośredniowiecznych natrafiono na duże trudności. Większość z nich (odkrytych w części SW majdanu) pochodziła z dwóch naczyń garnkowatych lepionych ręcznie z nikłymi śladami obtaczania na brzegu i szyjce. Mniejsze, z rozchylonym na zewnątrz lekko ścię-

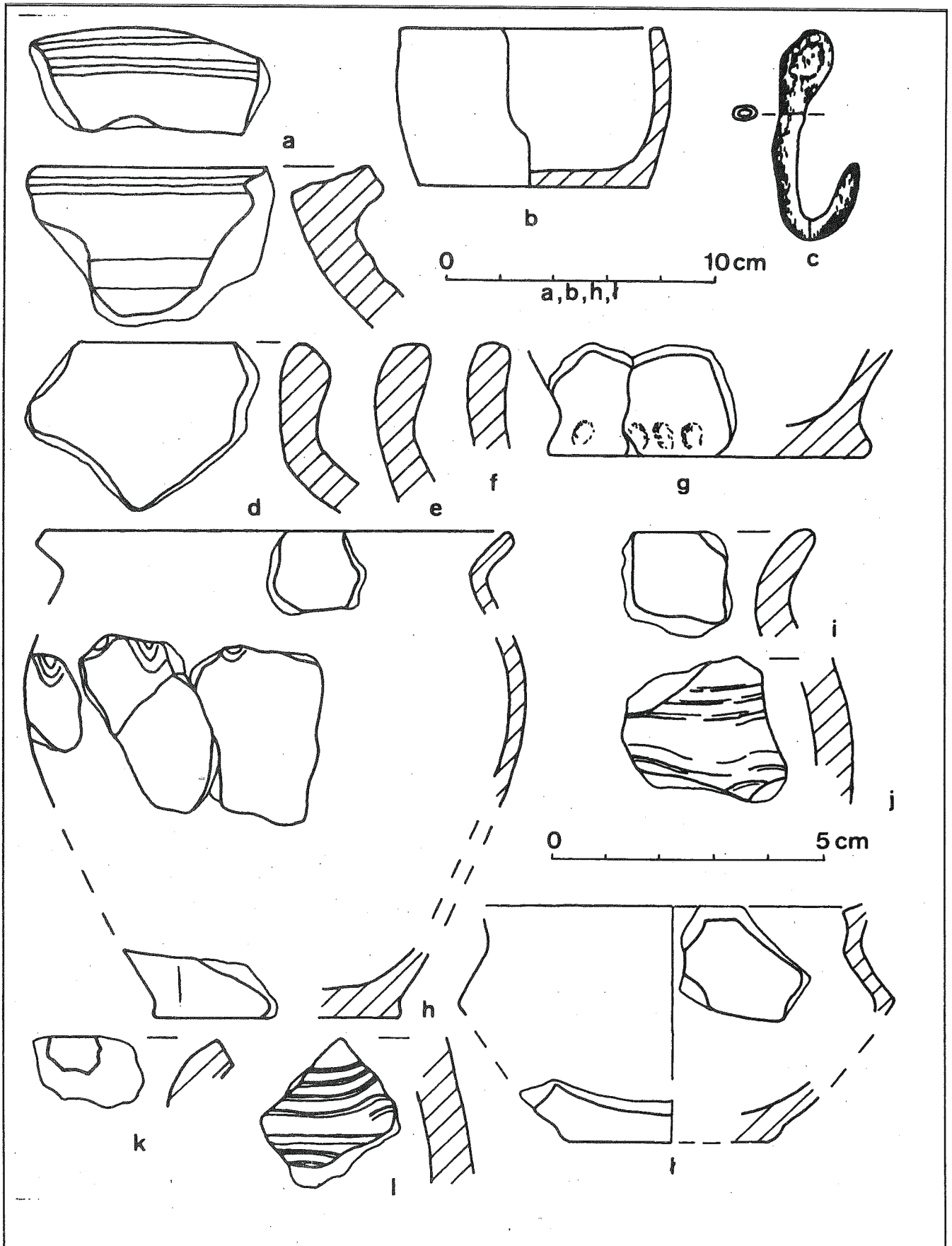

Ryc. 3. Brzezowa, woj. Krosno. stan. 1. Rozmieszczenie obiektów w wykopach Ia, VI. Legenda: 1 — przebieg wału wewnętrznego, 2 — wkop współczesny, 3 — granica nasypu wału, 4 — jamy, 5 — słupy

Abb. 3. Brzezowa, Wojewodschaft Krosno, Fundstelle 1. Verteilung von Objekten in den Ausgrabungen I a, IV: 1 — Innenwallverlauf, 2 — heutige Eingrabung, 3 — Walldammgrenze, 4 — Gruben, 5 — Pfähle

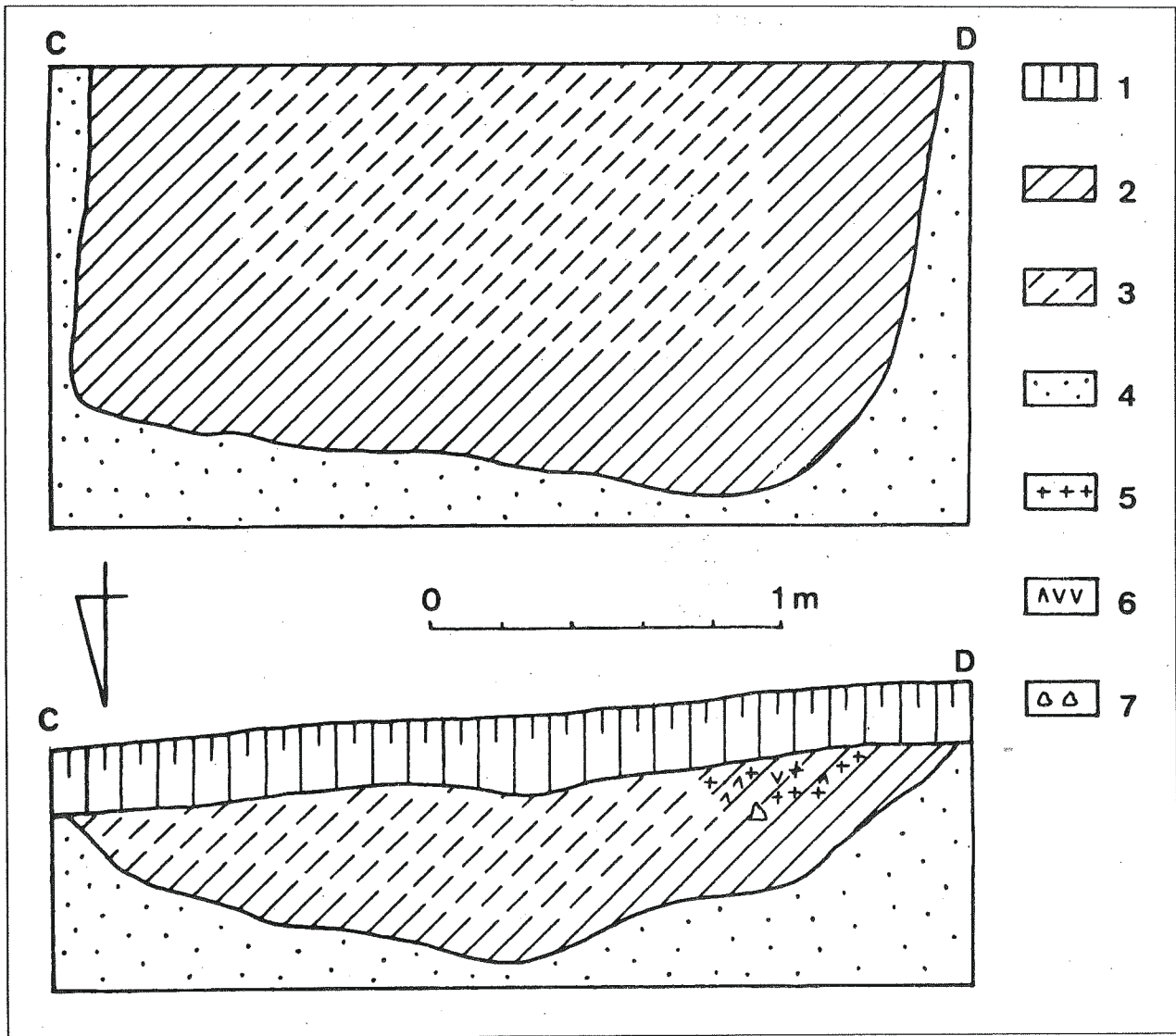
nionym brzegiem, zdobionym od wewnątrz dołkami paznokciowymi (?) i słabo zarysowaną grzebykiem linią falistą, a na brzuścu również niestarannie naniesionym ornamentem grzebykowym (ryc. 4, i, j), wykonane było z gliny schudzonej drobnziarnistym piaskowcem. Drugie — garnek z brzegiem wychylonym na zewnątrz, z zaczątkowym profilowaniem krawędzi, zdobionym na brzuścu wielokrotną linią falistą dość głęboko rytą grzebykiem (ryc. 4, k, l), ulepiony był z gliny schudzonej dużą ilością ostrokrawędzistego, drobno — i średnioziarnistego

ślucznia mineralnego. Obydwa naczynia miały powierzchnie gładkie, pokryte „szlamowaną” gliną, barwy brunatnej o odcieniach od żółtawego do szarego. Ornamentowanie krawędzi, sposób zdobienia brzuśców oraz cechy technologiczne pozwalają datować odkrytą ceramikę na VII—IX w. (M. Parczewski 1982, s. 56—62). Najbliższych analogii można się dopatrywać wśród materiałów wczesnośredniowiecznych odkrytych na osadzie w Bachórze, gm. Dynów (M. Parczewski 1975, s. 87—88). Na majdanie w Brzezowej, w warstwie ziemi ornej znaleziono

Ryc. 4. Brzezowa, woj. Krosno, stan. 1. Zabytki z obiektów: 1 (a, b), 3 (c - h); z wykopów: VII (i - l), VIII (ł)

Abb. 4. Brzezowa, Wojewodschaft Krosno, Fundstelle 1. Depotfunde aus den Objekten: 1 (a, b), 3 (c - h), aus den Ausgrabungen: VII (i - l), VIII (ł)

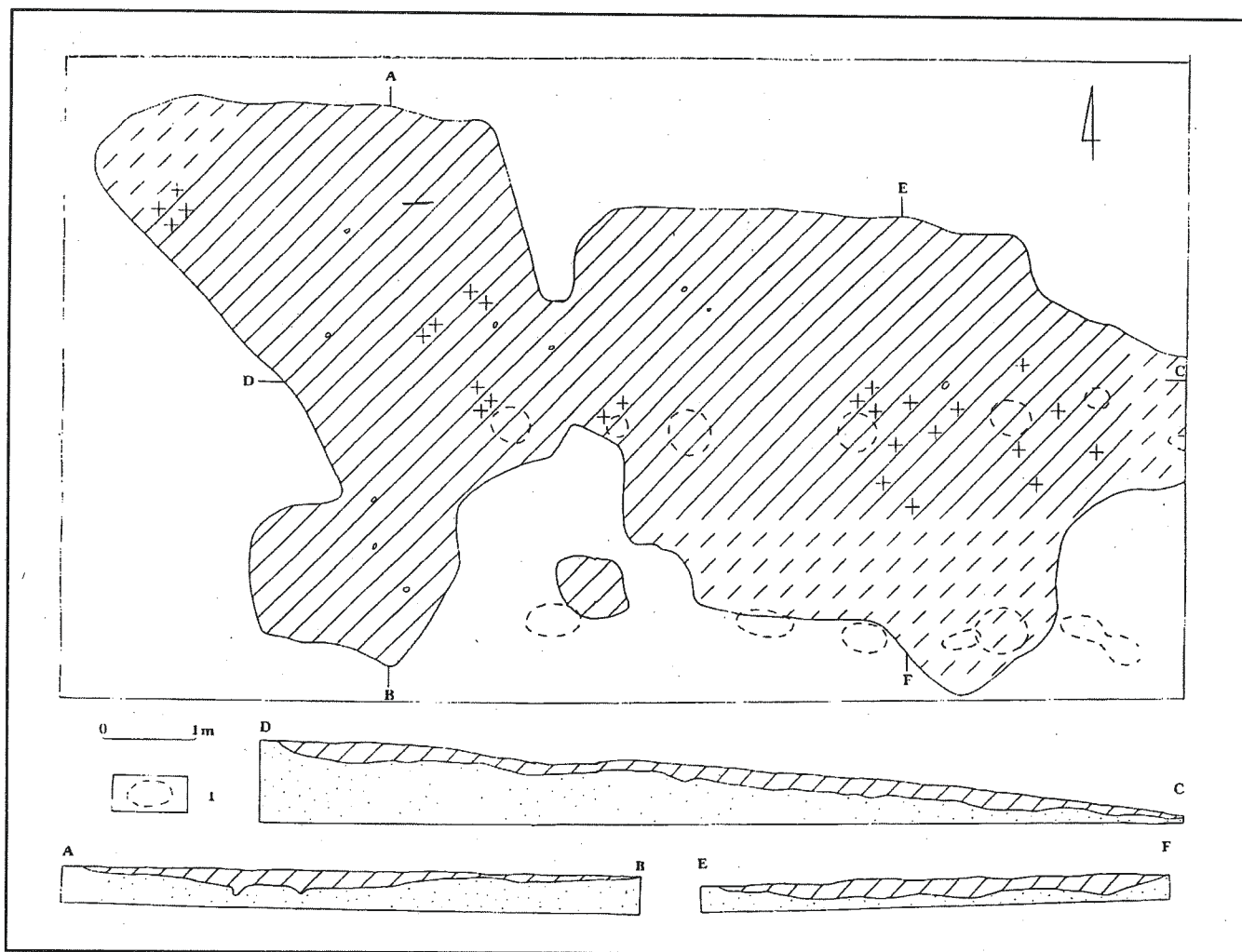
Ryc. 5. Brzezowa, woj. Krosno, stan. 1. Objekt 2. Rzut poziomy i przekrój pionowy jamy. Legenda: 1 — humus, 2 — ciemnoszara ziemia, 3 — szarozółta ziemia, 4 — calec, 5 — węgle drzewne, 6 — polepa, 7 — przepalone kamienie

Abb. 5. Brzezowa, Wojewodschaft Krosno, Fundstelle 1. Objekt 2. Grundriss und Aufriss der Grube: 1 — humus, 2 — dunkelgraue Erde, 3 — graugelbe Erde, 4 — Felsenmasiv, 5 — Braunkohle, 6 — Hüttenbewurf, 7 — durchgebrannte Steine

także pojedyncze, drobne skorupy z naczyń obtaczanych z młodszej fazy wczesnego średniowiecza⁴.

Dotychczasowe wyniki badań wykopaliskowych grodziska w Brzezowej pozwalają na wysunięcie hipotez dotyczących konstrukcji umocnień, zagospodarowania przestrzeni grodu, jego chronologii, roli oraz pozycji na tle regionu. W obydwu wałach obronnych zasadniczym elementem był nasyp ziemno-drewniano-kamienny wzniesiony na warstwie humusu pierwotnego, którego brak pod warstwami osadniczymi należy wyjaśnić faktem pobierania ziemi do budowy wałów z najbliższego otoczenia. Górne warstwy, a w niektórych miejscach (w części SW) prawie cały nasyp, zawierał duże ilości połupanych kamieni piaskowcowych, pozyskiwanych z miejscowych wychodni. To płytko zalegające podłoże skalne uniemożliwiło równocześnie otoczenie grodziska fosą. Wały wzniesiono na celowo przygotowanej warstwie wyrównawczej. Szerokość trzonu wału wewnętrznego przy podstawie wynosiła

około 5 m. W jego dolnych partiach zachowały się konstrukcje drewniane w formie jednokierunkowego rusztu, których przebieg — prostopadły do biegu wału — zabezpieczał nasyp przed rozmywaniem i osuwaniem. Niewykluczone, że odkryte na belkach zaciosy, mogą świadczyć o istnieniu elementów poprzecznych wzmacniających tę konstrukcję. Z obydwu stron wał ograniczony był na niektórych odcinkach plecionką, na innych ścianą z poziomych elementów drewnianych. Konstrukcje drewniane uległy spaleni, ich resztki odkryto na wtórnym złożu po obu stronach wału, przede wszystkim jednak wewnątrz grodu. W wykopach Ia i VIII wymieszane z dużymi ilościami polepy, tworzyły zwarty pas rumoszu, równoległy do trzonu wału. Ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego koncentrowały się w strefie przywałowej, ich pozostałością była ciemna warstwa uchwycona we wszystkich wykopach. Odkryte na majdanie liczne zarysy dołków posłupowych wskazywały na istnienie naziemnej

Ryc. 6. Brzezowa, woj. Krosno, stan. 1. Obiekt 3. Rzut poziomy i przekroje pionowe jamy. Legenda: 1 — słupy, pozostałe patrz ryc. 5
 Abb. 6. Brzezowa, Wojewodschaft Krosno, Fundstelle 1. Obiekt 3. Grundriss und Aufrisse der Grube: 1 — Pfähle, die restlichen siehe Abb. 5

zabudowy, której chronologii nie udało się jednoznacznie ustalić. Ubóstwo i małe zróżnicowanie materiału wczesnośredniowiecznego przemawiają za krótkotrwałym użytkowaniem obiektu, znaczne rozmiary grodziska sugerują przy tym jego refugialny charakter. Dotychczasowe wyniki badań potwierdzają datowanie grodu na VIII — początek IX wieku, a układy stratygraficzne poświadczają niezbyt długie jego funkcjonowanie w tej fazie. Mimo częściowego zniszczenia obwałowań, miejsce to zachowało swoje walory obronne i było zasiedlane również w późniejszym czasie. Gród w Brzezowej jest jak dotąd jedynym znanym na Podkarpaciu obiektem obronnym o tak wczesnej chronologii. Spełniał on ważną funkcję strategiczną, panując nad rozległym obniżeniem Dolów Jasielsko-Sanockich oraz strzegając szlaku komunikacyjnego wzdłuż Wisłoki.

Przypisy

¹ J. Ginalski, A. Muzyczuk 1989, s. 217—232.
 Konsultantowi naukowemu dr hab. M. Parczewskiemu z Instytutu Archeologii UJ za wszechstronną pomoc i cenne rady autorzy

składają serdeczne podziękowania. Badania wykopaliskowe finansował Wojewódzki Konserwator Zabytków w Krośnie. W 1988 roku w badaniach udział wzięli studenci archeologii i historii UJ.

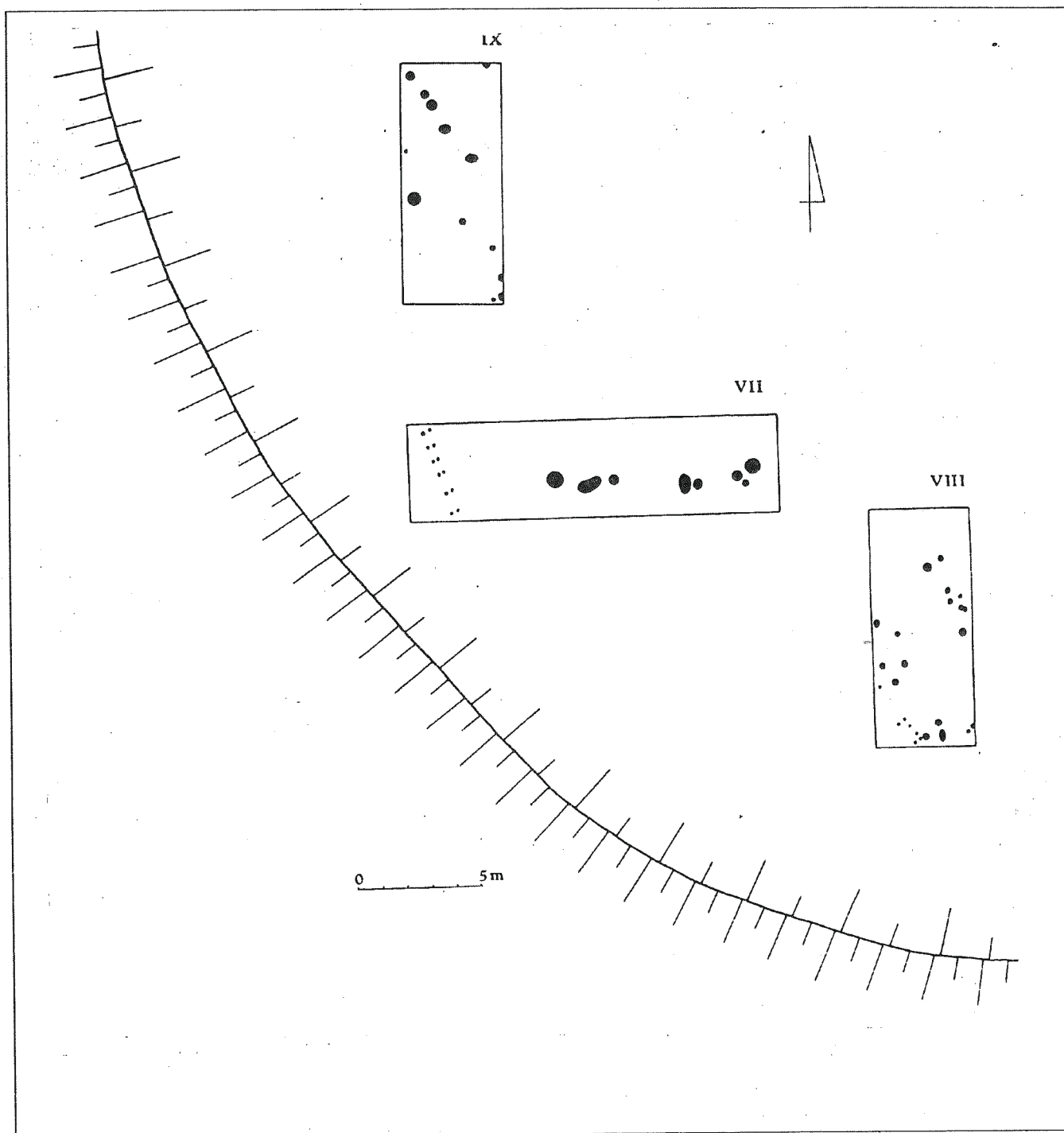
² Wykop VI podzielono na odcinki o wymiarach 3x5 m oznaczone kolejnymi literami alfabetu od a do ł. W przypadku odkrycia obiektów oraz w miarę możliwości wykop poszerzono.

³ J. Ginalski, A. Muzyczuk, op. cit., s. 221—224.

⁴ Fragmenty naczyń datowanych na X—XI wiek odkryto w większej ilości w trakcie badań sondażowych przeprowadzonych w 1952 r. (J. Machnik, K. Godłowski 1953, s. 209—211.

Literatura

Ginalski J., Muzyczuk A.,
 1989 Wyniki badań wykopaliskowych na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Brzezowej, gimna Nowy Żmigród, województwo krośnieńskie, „AAC”, t. XXVIII, s. 217—232.
 Godłowski K.,
 1973 Materiały kultury przeworskiej z obszaru Górnego Śląska (część I), „Mat. Star. i Wcz.” t. II, s. 255—328.

Ryc. 7. Brzezowa, woj. Krosno, stan. 1. Rozmieszczenie obiektów w wykopach VII—IX

Abb. 7. Brzezowa, Wojewodschaft Krosno, Fundstelle 1. Verteilung der Objekte in den Ausgrabungen VII—IX

- 1977 Materiały do poznania kultury przeworskiej na Górnym Śląsku (część II), „Mat. Star. i Wcz.” t. IV, s. 7—237.
- Machnik J., Godłowski K.,
1953 Grodzisko „Walik” w Brzozowej, pow. Jasło, „ZOW”, R. XXII, s. 207—212.
- Miśkiewicz M.,
1961 Osada z okresu rzymskiego w Mierzanowicach, pow. Opatów, „Mat. Star.” t. VII, s. 255—287.
- Parczewski M.,
1975 Osada wielokulturowa w Bachórze, pow. Brzozów, stanowisko 16, „MSROA za lata 1970—72”, s. 76—90.
- 1982 Płaskowyż Głubczycki we wczesnym średniowieczu, Prace Archeologiczne, z. 31, Warszawa-Kraków.
- Szydłowski J.,
1957 Sprawozdanie z badań na osadzie VI—VII w miejscowości Chorula, pow. Krapkowiec, „WA”, t. XXIV, s. 53—70.

Ausgrabungsarbeiten der frühmittelalterlichen Siedlung in Brzezowa, Gemeinde Nowy Żmigród, Wojewodschaft Krosno

Zusammenfassung

Das Ziel der zwei letzten Saisons der Ausgrabungsforschungen der Burgruine in Brzezowa waren Erkundungsarbeiten der Besiedlungsspuren auf dem Anger und der Innenwallkonstruktion.

In den Partien NE und SW des Angers wurde das 371,5 m² grosse Gebiet untersucht (Abb. 2). Im Teil NE wurden 35 Objekte freigelegt, darunter 3 Gruben und 32 Pfahlspuren (Abb. 3). Die Gruben 1 und 2, teilweise untersucht, enthielten Gefässefragmente aus der späten Römischen Zeit (Abb. 4, a, b). Das Objekt 3 — völlig exploriert — bestand aus der weiten Verdunkelung — 11,4 m EW und 2,2 bis 6 m NS gross. Der Grubenboden war 40 — 45 cm unter der Erdoberfläche, darunter, im Felsenmassiv stiess man auf Umrisse von 13 Pfahlöchern (Abb. 6). Aus der ungleichartigen grau-schwarzen Füllung wurden: Eisenhaken (Abb. 4 c), Mahlgangstein, Gefässefragmente aus der Spätromischen Zeit (Abb. 4 d — h) und einige aus dem Frühmittelalter. In der Ausgrabung I a, in der Wallzone wurde die dunkelgraue dichte Erdschicht mit der Mächtigkeit von etwa 35 cm freigelegt, wo kleine mittelalterliche Gefässebruchstücke auftraten. Sowohl darunter als auch unter dem Wall fand man 8 Pfahlgrubenspuren.

In den Ausgrabungen im SW-Teil des Angers entdeck-

te man 36 Pfahlgrubenspuren (Abb. 7). Direkt am Innenwall wurde ein dunkler Erdstreifen, 3—4 m breit, freigelegt, wo sich spätromische Gefässefragmente (Abb. 4 i) und frühmittelalterliche (Abb. 4 j — l) befanden. Den Wallschaft bildete ein Erddamm (im SW-Teil Steinerddamm), im unteren Teil mit zwei schrägen Balkenschichten befestigt. Die Wallgrundlage bildete das Ausgleichsdach mit frühmittelalterlichen Gebrauchsniveau und mit dem Urboden darunter. Es gab zwei Wallericherungen. Im Teil E (Ausgrabung I a) war der Damm von einer Pfahlreihe — ein Pfahl je 50—60 cm — begrenzt, mit einem Lehmflechtwerk dazwischen. Im Teil SW (Ausgrabung VII—VIII) wurde diese Funktion von den Doppelpfählen je 30—40 cm ausgeübt, mit waagerechten, eine Wandart bildenden, Holzelementen dazwischen.

Die Burg in Brzezowa wurde im VIII. bzw. Anfang des IX. Jhs. erbaut. Sie funktionierte nicht lange und wurde infolge eines Brandes zerstört. Es scheint, es war eine Burg vom typischen Refugialcharakter, da es sowohl in der Wallzone als auch in dem Anker nicht allzugrosse Besiedlungsspuren aus der mittleren Phase des Frühmittelalters entdeckt wurden. Wenn es auch die Wallen teilweise zerstört wurden, behielt das Objekt grosse Schutzvorteile und wurde auch im späteren Zeitraum besiedelt.